

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNIT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT**

Ladislav Markovič

HUDBA OKOLO NÁS

(3. časť)

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Ladislav Markovič

Kontakt na autora UZ: Základná škola, Kúpeľná 2, 080 01
Prešov
skola@zskuppo.sk

Názov: Hudba okolo nás (3. časť)

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr. Eva Bilišňanská

ISBN 978-80-565-1048-3

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

OBSAH:

Úvod	4
1) Noty a hra na ľahkoovládateľných hudobných nástrojoch	5
2) Literatúra	25

ÚVOD

Hudba, napriek svojej akustickej fyzikálnej podobe, evokuje predovšetkým emocionálny a estetický zážitok. Práve to ju zaraďuje medzi humanitné predmety v systéme nižšieho sekundárneho vzdelávania.

Práca nadväzuje na vyučovací predmet hudobná výchova. Námety v nej spracované sú zacielené na rozvíjanie hodnotovo pozitívneho a kreatívneho štýlu života na základe nonkognitívnych funkcií a procesov. Dôraz kladie na skúsenosť z prežívania žiakov a aktívnu účasť na nových skúsenostiach a zážitkoch získaných hudobnou percepciou, vokálnou a inštrumentálnou hudobnou reprodukciou a produkciou. Ciele súvisiace najmä s psychomotorickou oblasťou, vnímaním hudby a komunikáciou prostredníctvom hudby s okolitým svetom sú prepojené aj na oblasť kognitívnu. Miesto hudby v zmysluplnom využívaní voľného času je afektívnym zameraním práce.

Kvízy, doplňovačky, priraďovania, hudobné hry a cvičenia posilňujú kompetencie k celoživotnému učeniu sa, sociálne komunikačné kompetencie, kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií a kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry.

**NOTY A HRA NA LAHKOOVLÁDATELNÝCH HUDOBNÝCH NÁSTROJOCH -
kvízy, prirad'ovacie cvičenia, doplňovacie cvičenia, praktické cvičenia, hudobné hry**

Kvíz: „Na čom hráme hudbu?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj, prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: „Ako sa nazývajú nástroje, na ktorých hráme hudbu ?“

- A. Nástroje, na ktorých hráme hudbu , sa nazývajú hudobné nástroje.
- B. Nástroje, na ktorých hráme hudbu , sa nazývajú pracovné nástroje.
- C. Nástroje, na ktorých hráme hudbu , sa nazývajú hudobné stroje.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Prirad'ovacie cvičenie: Ako vznikajú tóny na hudobných nástrojoch

Úlohy pre žiaka:

*Doplň k začiatku vety (je označený číslom) koniec vety (je označený písmenom) a **poznač** si správne kombinácie čísel s písmenami do zošita.*

1 Na strunových hudobných nástrojoch (napríklad husle, gitara)

2 Na dychových hudobných nástrojoch (napríklad flauta, klarinet, trúbka)

3 Na bicích hudobných nástrojoch (napríklad bubon, tympan, činel, drevený blok, triangel, zvonkohra)

A ... vznikajú tóny rozkmitaním vzduchového stĺpca.

B ... vznikajú tóny rozkmitaním strún.

C ... vznikajú tóny rozkmitaním blany, dreva alebo kovu.

Zapamätaj si! Tóny vznikajú kmitaním (chvením) nejakého materiálu.

(Poznámka: Správne priradenia sú 1B, 2A, 3C)

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, zošit, pero

Pouč sa:

Husle majú 4 struny, ale gitara má o 2 struny viac.

Porozmýšľaj prihlás sa a povedz koľko strún má gitara?

Na husliach sa struny rozochvejú trením sláčika.

Porozmýšľaj prihlás sa a povedz ako sa struny rozochvejú na gitare?

Struny klavíra sa rozkmitajú po údere plst'ou obaleného dreveného kladivka.

Porozmýšľaj prihlás sa a povedz čím sa ovládajú kladivká v klavíri?

Hráč na cimbale udiera po strunách špeciálnymi paličkami.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Kvíz: „Podľa čoho hráme hudbu?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: „**Podľa čoho hrajú hudbu vzdelaní hudobníci?**“

A. **Vzdelaní hudobníci hrajú hudbu podľa slov.**

B. **Vzdelaní hudobníci hrajú hudbu podľa čísel.**

C. **Vzdelaní hudobníci hrajú hudbu podľa nôt.**

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Kvíz: „Kde píšeme noty?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: „**Kde píšeme noty?**“

- A. **Noty zapisujeme** do obyčajných riadkov.
- B. **Noty zapisujeme** na čistý papier bez riadkov.
- C. **Noty zapisujeme** do notovej osnovy.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Kvíz: „Koľko čiar má notová osnova?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj, prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: „**Koľko čiar má notová osnova?**“

- A. **Notová osnova má** toľko čiar, koľko je prstov na jednej ruke.
- B. **Notová osnova má** o jednu čiaru menej ako je prstov na jednej ruke.
- C. **Notová osnova má** o jednu čiaru viac ako je prstov na jednej ruke.

Zapamätaj si! Čiary notovej osnovy počítame zdola nahor

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač.

Kvíz: „Koľko medzier má notová osnova?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj, prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: „**Koľko medzier je medzi piatimi čiarami notovej osnovy?**“

A. **Notová osnova má tri medzery.**

B. **Notová osnova má štyri medzery.**

C. **Notová osnova má päť medzier.**

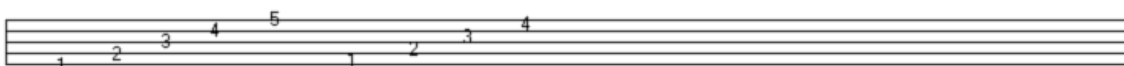
Zapamätaj si! Medzery notovej osnovy počítame zdola nahor.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač.

Praktická úloha ku kvízom o notovej osnove

Úlohy pre žiaka:

Očísluj v notovom zošite ceruzkou čiary aj medzery notovej osnovy.

Upozornenie! Dávaj pozor, aby sa čísla nedotýkali inej čiary alebo medzery, ale iba tej, ktorú čísluješ.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač , notový zošit, ceruzka

Pouč sa:

V hudbe sa striedajú tóny rôznych rytmických hodnôt čiže tóny znejúce dlhšie s tónmi znejúcimi kratšie. Nazýva sa to **rytmus**.

Jedna doba v hudobnom rytme je časový úsek, ktorý trvá približne tak dlho ako vyslovenie dlhej slabiky napríklad: tá

Do notovej osnovy jednu dobu zapíšeme pomocou štvrt'ovej noty.

Štvrt'ová nota má plnú hlavičku (podobá sa na oko) a nožičku (zvislá čiarka smerujúca od hlavičky nadol alebo nahor).

Nožička smeruje nadol od tretej čiary.

Úlohy pre žiaka:

1) Napiš do prázdnej notovej osnovy po dve štvrt'ové noty na každú čiaru a do každej medzery. Pod každú z nich napiš slabiku tá .

2) Na začiatok notovej osnovy hore napiš číslo 4.

Napiš do prázdnej notovej osnovy štvrt'ové noty na prvú čiaru.

Podpiš pod noty slabiky tá.

Oddel ich zvislými (taktovými) čiarami po štyroch.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač , notový zošit, ceruzka

Pozorne si prečítaj: Hra na rámovom bubienku

Popis hry:

Bubienok držíme ľavou rukou pevne za rám. Udierame po blane striedavo palcom pravej ruky doprostred a prostredníkom bližšie k okraju rámu. Po každom údere celá ruka pružne odskočí, aby sa blana mohla rozochvieť a zaznieť.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Hudobná hra: Rytmizácia a hra štvrt'ových rytmických hodnôt na rámovom bubienku

Úlohy pre žiaka:

- 1) Rytmizuj na slabiku tá rytmické cvičenie – to znamená prečítaj nahlas slabiky tá pod notami a dodrž dĺžne.
- 2) Rytmizuj a hraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.
- 3) Zahraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie:

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, rámový bubienok

Pouč sa:

Štvrt'ová pomlčka je hudobný znak, ktorý znamená že jednu dobu treba byť ticho, čiže nehrať ani nespievať. Rytmickú slabiku tá si len pomyslíme.

Úlohy pre žiaka:

- 1) Rytmizuj na slabiku tá rytmické cvičenie – na pomlčky mlč.
- 2) Rytmizuj a hraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.
- 3) Zahraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie so štvrtovými pomlčkami:

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, rámový bubienok

Pouč sa:

Pol doby v hudobnom rytme je časový úsek, ktorý trvá približne tak dlho ako vyslovenie krátkej slabiky napríklad: te (ne)

Do notovej osnovy jednu dobu zapíšeme pomocou osminovej noty.

Osmínová nota má plnú hlavičku (podobá sa na oko) a nožičku (zvislá čiarka smerujúca od hlavičky nadol alebo nahor) a zástavku (podobá sa na zástavku). Niekedy sa namiesto zástaviek píše trámec (šikmá alebo vodorovná čiarka spájajúca nožičky).

Nožička smeruje nadol od tretej čiary.

Úlohy pre žiaka:

1) Napiš do prázdnej notovej osnovy na každú čiaru a do každej medzery po jednej osminovej note so zástavkou. Podpiš pod ne striedavo slabiky te, ne .

2) Na začiatok notovej osnovy hore napiš číslo 2.

Napiš na prvú čiaru notovej osnovy osminové noty s trámcom po dvojiciach.

Podpiš pod noty slabiky te ne.

Oddel' ich zvislými (taktovými) čiarami po štyroch.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač , notový zošit, ceruzka

Hudobná hra: Rytmizácia a hra osminových rytmických hodnôt na rámovom bubienku

Úlohy pre žiaka:

- 1) Rytmizuj na slabiky te, ne rytmické cvičenie – to znamená prečítaj nahlas slabiky te ne pod notami.
- 2) Rytmizuj a hraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.
- 3) Zahraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie:

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, rámový bubienok

Pouč sa:

Osmínová pomlčka je hudobný znak, ktorý znamená, že pol doby treba byť ticho, čiže nehrať ani nespievať. Rytmické slabiky te, ne si len pomyslíme.

Úlohy pre žiaka:

- 1) Rytmizuj na slabiky te ne rytmické cvičenie – na pomlčky mlč.
- 2) Rytmizuj a hraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.
- 3) Zahraj na rámovom bubienku rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie s osmínovými pomlčkami:

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, rámový bubienok

Hudobná hra: Rytmizácia a hra štvrt'ových a osminových rytmických hodnôt na rámovom bubienku

Úlohy pre žiaka:

- 1) Rytmizuj na slabiky tá, te, ne rytmické cvičenia
- 2) Rytmizuj a hraj na rámovom bubienku rytmické cvičenia.
- 3) Zahraj na rámovom bubienku rytmické cvičenia.

Rytmické cvičenie:

The image shows two musical staves in 4/4 time. The first staff contains the following notes and syllables: tá (quarter), te (quarter), ne (quarter), (tá) (quarter rest), te (quarter), ne (quarter), tá (quarter), (tá) (quarter rest), tá (quarter), te (quarter), ne (quarter). The second staff contains: (te) (quarter), ne (quarter), te (quarter), ne (quarter), tá (quarter), tá (quarter), (tá) (quarter rest), tá (quarter), te (quarter), ne (quarter), tá (quarter).

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, rámový bubienok

Pouč sa:

Dve doby v hudobnom rytme je časový úsek, ktorý trvá približne tak dlho ako vyslovenie dvojnásobne dlhej slabiky napríklad: táá

Do notovej osnovy jednu dobu zapíšeme pomocou polovej noty.

Polová nota má prázdnu hlavičku (podobá sa na oko) a nožičku (zvislá čiarka smerujúca od hlavičky nadol alebo nahor).

Nožička smeruje nadol od tretej čiary.

Polová pomlčka je malý obdĺžnik a označuje pauzu na dve doby (táá).

Úlohy pre žiaka:

1) Napiš do prázdnej notovej osnovy polové noty na každú čiaru a do každej medzery. Pod každú z nich napíš slabiku táá .

2) Na začiatok notovej osnovy hore napiš číslo 4.

Napiš do prázdnej notovej osnovy polové noty na prvú čiaru.

Podpiš pod noty slabiky táá.

Oddel' ich zvislými (taktovými) čiarami po dvoch.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač , notový zošit, ceruzka

Pozorne si prečítaj: Hra na čineli

Popis hry:

Činel držíme v ľavej ruke za držadlo. Pravou rukou udierame mäkkou paličkou po okraji činela, kde je zvuk najplnší.

Hudobná hra: Rytmizácia a hra polových rytmických hodnôt na čineli

Úlohy pre žiaka:

- 1) Rytmizuj na slabiku táá rytmické cvičenie – to znamená prečítaj nahlas slabiky táá pod notami a dodrž dĺžne. Na pomlčky mlč.
- 2) Rytmizuj a hraj na čineli rytmické cvičenie.
- 3) Zahraj na čineli rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie:

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, činel

Pouč sa:

Štyri doby v hudobnom rytme je časový úsek, ktorý trvá približne tak dlho ako vyslovenie štvornásobne dlhej slabiky napríklad: táááá

Do notovej osnovy jednu dobu zapíšeme pomocou celej noty.

Celá nota má iba prázdnu hlavičku. Nožička smeruje nadol od tretej čiary.

Celá pomlčka je malý obdĺžnik a označuje pauzu na štyri doby (táááá).

Úlohy pre žiaka:

1) Napiš do prázdnej notovej osnovy celé noty na každú čiaru a do každej medzery. Pod každú z nich napiš slabiku táááá .

2) Na začiatok notovej osnovy hore napiš číslo 4.

Napiš do prázdnej notovej osnovy celé noty na prvú čiaru.

Podpiš pod noty slabiky táááá.

Oddel' ich zvislými (taktovými) čiarami po jednej.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač , notový zošit, ceruzka

Pozorne si prečítaj: Hra na triangli

Popis hry:

Triangel uchopíme za silonové držadlo palcom a ukazovákom ľavej ruky. Pravou rukou jemne udierame kovovou paličkou po spodnom okraji kovového trojuholníka. Triangel sa vyrába vo viacerých veľkostiach. Čím je triangel menší, tým je jeho tón vyšší.

Hudobná hra: Rytmizácia a hra celých rytmických hodnôt na triangli

Úlohy pre žiaka:

1) Rytmizuj na slabiku táááá rytmické cvičenie – to znamená prečítaj nahlas slabiky táááá pod notami a dodrž dĺžne. Na pomlčky mlč.

2) Rytmizuj a hraj na triangli rytmické cvičenie.

3) Zahraj na triangli rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie:

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, triangel

Hudobná hra: Rytmizácia a hra celých rytmických hodnôt na triangli a polových rytmických hodnôt na čineli

Úlohy pre žiaka:

1) Rytmizuj na rytmizačné slabiky táá, táááá rytmické cvičenie

2) Rytmizuj a hraj na triangli a čineli rytmické cvičenie.

3) Zahraj na triangli a čineli rytmické cvičenie.

Rytmické cvičenie:

Two musical staves in 4/4 time. The top staff is labeled 'triangel' and contains four measures: 1) a quarter note with 'táááá' below; 2) a quarter note with 'táááá' below; 3) a half rest with '(táááá)' below; 4) a quarter note with 'táááá' below. The bottom staff is labeled 'činel' and contains four measures: 1) two eighth notes with 'táá táá' below; 2) a half rest with '(táá)' below and a quarter note with 'táá' below; 3) two eighth notes with 'táá táá' below; 4) a quarter note with 'táá' below and a half rest with '(táá)' below. A double bar line is at the end.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, triangel, činel

LITERATÚRA

http://www.ehudobniny.sk/fotky16485/fotos/_vyrn_943Stagg-VN-44-husle.jpg

http://www.lidlmusic.sk/fotky12419/fotos/_vyr_863yamaha_c-40.png

http://www.gonhermusiccenter.com/content/images/thumbs/0011315_IVHOH9319.jpg

<http://www.zusmb.cz/userfiles/Klarinet.gif>

<http://mujweb.cz/rejlek/images/TrubkaP.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/50/Snare_drum_-_Vladimir_Morozov.jpg

<http://images.gear4music.cz/media/50039/600/preview.jpg>

<http://hudobnavychova.eu/223-large/cinely-mosadz.jpg>

<http://www.schatzinsel-berlin.de/stores/schatzinsel/img/goki-triangel-gross-musikinstrument-qjY2UZ.jpg>

http://www.maxus.sk/components/com_virtuemart/shop_image/product/Triangel_mal_4da_abaf6b82ef.jpg

<http://im9.cz/iR/importprodukt-orig/8c3/8c3abd90aca650cd17797119c65ed2fa--mmf250x250.jpg>

<http://www.muziker.sk/bicie/perkusie/rucne-bubienky/p/14439-meinl-FD-20-D-TF-Frame-drum>